

www.ketab.ir

www.ketab.ir

فرهنگنامهٔ کودکان و نوجوانان

جلد بیستم

ق-ک

قرآن - قیمت

کالو حو - کرخه

♦

پیدا آورنده

شورای کتاب کودکان

ناشر

شرکت تهیه و نشر فرهنگنامهٔ کودکان و نوجوانان

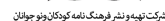
تهران ۱۳۹۹

شورای کتاب کودک

فرهنگنامهٔ کودکان و نوجوانان

کلیه حقوق چاپ و نشر این اثر محفوظ و متعلق است به:
شرکت تهیه و نشر فرهنگنامه کودکان و نوجوانان (سهامی عام)
تهران، خیابان انقلاب، خیابان ابوریحان،
خیابان عصری، بلاک ۲۴، طبقه همکف، تلف: ۶۶۴۰۴۳۸۳

فرهنگنامه کودکان و نوجوانان جلد بیستم

پدیدآورنده: شورای کتاب کودک
زیر نظر: دکتر صادق سجادی، ایران گرگین
مشاور نشر: محمدعلی منصوری
مشارک آماده‌سازی: طهورا وحدتی
سایر و نقشه‌ها: گروه تصویر و آماده‌سازی شرکت تهیه و نشر فرهنگ‌نامه
ارگان: ۵۰۰۰
رشته: ۱۳۹۹
چاپ و نتوگ: ایبانه
صحافی: امین

شابک جلد ۲۰: ۹۷۸-۹۶۴-۶۳۰۶-۵۰-۴
شابک دورہ: ۹۷۸-۹۶۴-۶۳۰۶-۵۰-۹

[illegible]

ص.ع.ب.ه انگلیسی: The Iranian encyclopedia for young people
جلد ششم الی هفتم و سیزدهم الی هفدهم کتاب حاضر زیر نظر ثوران میرهانی (خمارلو) و
ایران گرگزین است.

[illegible][illegible]

فرهنگنامه کودکان و نوجوانان

بنیان‌گذار
توران مسیره‌مادی

تقدیم به عروج همه کجایان
این تهرنجی - درای سرهادی

این فرهنگنامه را به کودکان و نوجوانان ده‌تاش‌نژده‌ساله
ایران که اکنون می‌کوشند تا آینده‌ساز جامعه فرهنگ‌پرور
این مرز و بوم باشند و ادران و پدران و معلمان و مربیان
این فرزندان دلبند پیشانی‌های منیم

سورای کتاب‌کودک

www.ketab.ir

جای بسی خوشوقتی است که جلد بیستم از مجموعه **فرهنگنامه کودکان و نوجوانان** را که به همت شورای کتاب کودک تألیف می شود به جامعه علمی و فرهنگ دوست ایران تقدیم می کنیم. این اثر ملی، که با زبانی قابل فهم برای مخاطبان ده تا شانزده ساله و متناسب با دانش و نیاز نوجوانان ایرانی تدوین می شود، مرجعی معتبر و پاسخگویی مطمئن برای پرسشهای روزافزون کودکان و نوجوانان، خانواده ها و مربیان است.

مؤلفان، ویراستاران و دست اندرکاران تدوین **فرهنگنامه** با استفاده از تجربه های گرانقدر سالهای پر تلاش گذشته می کوشند روند تدوین و ویرایش جلد های باقی مانده را سرعت بخشند و ناشر نیز می کوشد همپای بخش تألیف، جلد های بعدی **فرهنگنامه** را با سرعت بیشتر در اختیار علاقه مندان بگذارد.

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان جهت تکمیل کتابخانه های خود دوره های موجود را تهیه کرده اند. همچنین روند خرید، اهدا و ارسال فرهنگنامه به مناطق محروم از سوی سازمانهای مردم نهاد و سایر علاقه مندان گسترش یافته است. شرکت تهیه و نشر فرهنگنامه کودکان و نوجوانان امیدوار است که **فرهنگنامه کودکان و نوجوانان** مورد توجه سایر نهادها و ارگانهای دولتی مانند وزارت آموزش و پرورش، نهاد کتابخانه های عمومی و کتابخانه های سازمان فرهنگی و هنری شهرداری قرار گیرد و هر یک نسبت به تهیه و یا تکمیل مجموعه های موجود اقدام کنند.

در سال ۱۳۹۸ فیلم «توران خانم» ساخته رخسار بی اعتمادی و مجتبا میرتهماسب، با کسب مجوزهای لازم به سینمای خانگی راه یافت و سبب شناخت بهتر توران میرهادی، بنیان گذار فرهنگ، در داخل و خارج از کشور شد و توجه بیشتر جامعه را نسبت به **فرهنگنامه** جلب کرد و سبب جذب کمک مالی برای تألیف و تدوین فرهنگنامه شد.

روزآمد کردن مقاله ها، تصاویر و نقشه های جلد های یکم تا دهم **فرهنگنامه کودکان و نوجوانان** در شورای کتاب کودک با همکاری شرکت تهیه و نشر فرهنگنامه به پایان رسیده است و چهار جلد اول روز گذشته به زودی منتشر خواهد شد. خوشبختانه وبگاه جامع فرهنگنامه کودکان و نوجوانان به بهره بردای رسیده و خرید **فرهنگنامه** از طریق سفارش الکترونیک راه دستیابی به اثر را آسان تر کرده است. همچنین در جهت ارج نهادن به اندیشه های توران میرهادی و در جهت حفظ و اشاعه آثار بنیان گذاران و پیشکسوتان شورا، شرکت تهیه و نشر فرهنگنامه نشر و باز نشر آثار ایشان را به ثمر رسانده و نشر صوتی برخی از آثار را نیز آغاز کرده است که خوشبختانه با اقبال بالایی جامعه روبه رو شده است.

جلد بیستم فرهنگنامه نیز همچون جلد های پیشین به یاری کارشناسان و با دقت و نظارت ویژه تدوین شده است، اما همچنان چشم انتظار خوانندگان گرامی با پیشنهادهای مفید خود ما را در رفع نواقص و کاستیهای یاری دهند.

هیئت مدیره شرکت تهیه و نشر فرهنگنامه از حامیان مالی فرهنگنامه، و دیگر همکاران که در شرایط دشوار همه گیری ویروس کرونا، همچون گذشته بزرگوارانه راه تألیف و تدوین و ترویج این اثر ارزشمند و ماندگار را هموار ساخته اند، صمیمانه سپاسگزار است.

هیئت مدیره شرکت تهیه و نشر فرهنگنامه کودکان و نوجوانان

نیره بهبهانی، شهناز خانلو، محمد تقی عرفان پور، سوگند مافی، سارا میرفخرائی، علیرضا میرفخرائی و اکبر نعمتی (آئین)،
و مؤسسه حسابرسی شراکت (بازرس)

www.ketab.ir

همکاران جلد بیستم

سازمان فرهنگساز

دبیر اجرایی: توران میرهادی* (خمارلو) از ۱۳۵۸ تا ۱۳۹۳ هـ ش

شورای مدیریت: نصرالله افاضل (دفتر تألیف)، نوش آفرین انصاری، شهناز خانلو، پروین فخاری‌نیا، و علیرضا میرفخرانی

مشاوران: نوش آفرین انصاری، و کامران فانی

سروراستاران: دکتر صادق سجادی، و ایران گرگین

دستیار سروراستار (حرف ک): شهناز خانلو

هماهنگ کنندگان اجرایی جلد:

مداخلهای ق (قرآن - قیمت): پروین حسنی، و طهورا وحدتی

مداخلهای ک (کائوچو - کرخه): فوزیه چوبفروش باقری، و مژگان کمپانی

ویراستاران: طوبی اسدالله، نصرالله افاضل، ثریا بابایی، دکتر آرام پیلهرودی، فوزیه چوبفروش باقری، محسن حسن‌بخشان، پروین حسنی، شهناز خانلو،

مینا رئیس‌دانا، زهره صادق صمیمی، معصومه (مهسا) صدیق، پروین فخاری‌نیا، مژگان کمپانی، سوگند مافی، صدیقه (فروزنده) محفوظبالله، فاطمه

محفوظبالله، اسفندیار معتمدی، اکبر نعمتی (آئین)، و طهورا وحدتی

گروههای تدوین و ویرایش موضوعی (ویراستاران موضوعی با حروف سیاه مشخص شده‌اند.)

آموزش و پرورش: حشمت اسلامی، اشرف ادبی، فرکیز حاجی ستاری، مهوش خاتمی، مریم رسالت، ملاحح زهتاب، پروین کیمیایی، ناهید محوی،

نسرین نافع، رفعت نمازی، و مریم یزدان‌بخش

اخترشناسی: طاهره صاحبی، پروین فخاری‌نیا پگاه، مریم شاندیز، دکتر سیما قاسمی، نیکتا معالج، زهره (پگاه) نیکخواه اقدم، و دکتر منصور

وصالی

ادبیات جهان: شہلا آزاد، بیتا ابراهیمی، زهرا تنها، مهین توفیقی، همایون جلال‌زاده، زلیخا دامک، رامینه رضازاده، زهره زادسر، مهسا صدیق، و شیفته

مستوفیان

ادبیات فارسی: طوبی اسدالله، مریم بابایی ضیاء، مینا حمیدی، پریدخت باوری، نسیم خسروی، مینا روستا، معصومه سالاروند، فاطمه (پروین) سپهری*،

پروانه سیاهپوش، سارا شهبازی، مژگان کمپانی، الهه محبی، مهری مدرسی، سحر آرا، مصفا، اکبر نعمتی (آئین)، و فرشته یزدانی

اسلام و سایر ادیان: زهرا رحیمی، الهه روح‌اللهی، دکتر صادق سجادی، مریم شکوری، مریم صالحی، ویکتوریا فاتحی، افسانه فرهادی، ثریا گلزاد، مهین

مهدیان‌زاد، و خدیجه میرخانی

اقتصاد: شہلا اسکندری، فریده برادران خسروشاهی، فرزانه سیروسیان، مژگان فخری، طهورا وحدتی، و سیمین وظیفه‌شناس

بناهای تاریخی و معماری: نسیم ایران‌منش، گلنوش پارس، محمدرضا حائری مازندرانی، سیده اتم‌پور، شیدا خدیر، مولود خسروی، فرازین سلطانی

گرد فرامرزی، مهسا صدیق، آریتا علیزاده، لیلا کفاح‌زاده، شادی مشتاقی، اعظم مولایی، شهرزاد مهدوی، و نوشین میرهادی

پزشکی: دکتر حسین آل‌یاسین، دکتر افشین ایران‌پور، دکتر نگین خاکی، دکتر روحی سجادی، دکتر سیرا سلامی، دکتر فاطمه شریعت، دکتر مهرناز

قزوینی مجاور، و دکتر رفیع کافیه

تاریخ ایران: مینا آفتاب‌روشد، آسیه آل‌احمد، آرزو افلاطونی، سعادہ انوشہ، مریم ذوالفقاری، مینا رئیس‌دانا، محمد سجادی، میترا سیاوشیان، زهرا

شریف، معصومه طوفان‌پور، پروین فتوحی، ثریا گلزاد، فائده مقدم، فریا منصوری‌زاده، و اعظم مولایی

تاریخ جهان: طوبی اسدالله، بهار اشراق، زهرا جوهرچی، محسن حسن‌بخشان، سیما صفاری آشتیانی، مهوش قشقایی‌فرد، صبیحه میرزاپور، و داریوش نوید

جامعه‌شناسی: شہلا اسدیان، نرمین توتونچیان، سوسن خلاقی، منیژه ظهیری مهرآبادی، شیدا فراشاهی، و فاطمه محفوظبالله

جغرافیای ایران: پروین آقایی، یکتا جهان‌شاهی، فاطمه خستو، فاطمه (لیدا) رفیعی، مهین غفاری، پروانه فخاری‌نیا، سوگند مافی، صغری (سوری)

معصوم بیگی، و صنوبر منصوری

جغرافیای جهان: آذر بنی‌اسدی، زهرا پورجمالی، مهین توفیقی، فوزیه چوبفروش باقری، پروین صفوی، نرجس عربانی، پروین فخاری‌نیا، فاطمه

قره‌چاللو، عهدیه کاظمی، و منیژه مدبر

حقوق: الهام رضوی، پروین فخاری‌نیا، و فاطمه قره‌چاللو

روان‌شناسی: صدیقه (فروزنده) محفوظبالله، نسرین مصدق‌پور، ناهید معتمدی، و مهین منتظری

ریاضیات: فاطمه احمد نوری، سیمیندخت الله‌بخش، زهرا تهیدست اکراد، مهری جعفری، مرجان رافع، جمیلہ زند رحیمی، حمیدہ شمس حکیمی، رضا

فانض، مهشید فهیم، شهناز کاتوزیان، علی مشهدی رفیع، و مهوش مهاجری

زمین‌شناسی: زهره افضلی، و دکتر مهین محمدی

زیست‌شناسی، جانورشناسی، و گیاه‌شناسی: ثریا بابایی، بیتا جهان‌شاهی، پروین حسنی، فاطمه دهقانی، نیلوفر رئیسی، کبری (لیلا) رضایی، زهره

صادق صمیمی، شهناز فتوحی، ماه‌گل کازری، فرزانه کوکی، دکتر روجا کیان‌پور، و پروین هدایت‌زاده (طبری)

سرزمینهای تاریخی: فوزیه چوبفروش باقری، مریم ذوالفقاری، پروین صفوی، پروین فتوحی، اعظم مولایی، و زهرا نخستین شیمی: حمیرا امیرعزیزی، نوش آفرین حسین تهرانی، پندار خمارلو، و سودابه معایر حقیقی فرد

فلسفه: دکتر عبدالکریم رشیدیان، و مهوش غفاری

فیزیک: نصرالله افاضل، دکتر نجمه سادات (نسرین) تقوی، مرجان خوبی، معصومه شاهسواری، دکتر انسیه عرفانی، اسفندیار معتمدی، و لاله یونسی

کلیات: دکتر ابراهیم افشار، آزاد مهر دانش فاطمیه، و دکتر سودابه نوذری

مردم‌شناسی: فرنگیس قاضیانی، فرشته قبادی، اعظم محبوبی، صدیقه (فروزنده) محفوظبالله، فرمهر منجزی، مریم میرفخرائی، و زهرا (مهین) هوشیار

محیط‌زیست: مهین غفاری، و پروین فخاری‌نیا

مهندسی: نصرالله افاضل، مریم پارسا، احمدرضا دینی، امیرحسین ذبیحی، سمیرا رویانی، مرتضی زعفرانچی‌زاده مقدم، آناهیت صمدی، طاهره صمدی، پیمان عنایتی، ویدا قره‌باغی، هایده کلهر، داوود متدین، دکتر مهدی نیروبخش، و مهناز هاشمی اصفهان

ورزش: سهیلا اسدیان، نفیسه اصغری طبری، محسن حسن‌بخشان، شهناز خانلو، زهره خرمایی، و مژگان کمپانی

هنر: نوید اقدسی، نیلوفر پورفرزانه، افسانه حجتی طباطبائی، مهسا حکاک خادم، امین خرم، سابینا شیاری کناری، سحر صنعت، هدی عظیمی، آزیتا علیزاده، مرجان فروغی، عباس (مهر) نوری، و پویان نیک‌نفس

گروه آموزش و پژوهش: مینا رئیس‌دانا، معصومه (مهسا) صدیق، مهین غفاری، پروین فخاری‌نیا، و مهشید فهیما

گروه تصویر و نقشه: آذر بنی‌اسدی، زهرا پورجمالی، فوزیه چوبفروش باقری، نرجس عربانی، محمدعلی منصوری، و طهورا وحدتی

گروه روزآمدسازی متن: طوبی اسدالله، محسن حسن‌بخشان، پروین فتوحی، پروین فخاری‌نیا، مژگان کمپانی، و طهورا وحدتی

گروه روزآمدسازی تصویر: فاطمه رضایی، سیم فیض‌اللهی، نشاط معینی، محمدعلی منصوری، و طهورا وحدتی

آماده‌سازی

تصویر و نقشه: گروه تصویر و آماده‌سازی شرکت تصویر و نشر فرهنگنامه

همکاران: فاطمه رضایی، نرگس عباسپور، نشاط معینی، محمدعلی منصوری، و طهورا وحدتی

اجرای گرافیکی تصاویر و نقشه‌ها: فاطمه رضایی، و نشاط معینی

حروف‌نگاری: عاطفه حسینی

نسخه‌پردازی و نمونه‌خوانی نهایی: فوزیه چوبفروش باقری، پروین فتوحی، مهسا صدیق، مژگان کمپانی، و طهورا وحدتی

امور اداری - مالی و روابط عمومی: نیره بهبهانی، امیرحسین خلیلی‌پناه، فاطمه کرمانیان، و حمیده کلاته

کتابخانه مرجع: فرخنده سلطانی گردفرامری

وبگاه (سایت): داوود حوری‌زاده، و سارا میرفخرائی

گروه پشتیبان: رخشان بنی‌اعتماد، پریسا پهلوان، علی دهباشی، دکتر شیوا علایی، مسعود فروتن، محمدعلی منصوری، مجتبا میرتهماسب، و علیرضا میرفخرائی

گروه ترویج: فرزانه اخوت، آدین اقلیدس، زهرا پورجمالی، معصومه رعنا، جمیله زند رحیمی، فاطمه عرفانیان، فرشته قبادی، فاطمه قره‌چاللو، پرور قویدل،

فرخنده کوکی، شهرزاد محبوب، فاطمه نکویی، و گروه بامداد کتابخانه‌ها

مشاوران علمی و فنی

عبدالاحسین آذرنگ، دکتر ژاله آموزگار، نوش آفرین انصاری، دکتر حسن انوری، دکتر اکبر ایرانی، دکتر محمد باقری، دکتر علی بلوکباشی، یکتا بهروزی، دکتر

آرام پیله‌رودی، مهندس محمدرضا حائری مازندرانی، دکتر محبوبه خاتمساز، کامبیز درم‌بخش، شهناز رازپوش، سام رجیبی تبریز، دکتر محمد رحیمیان، دکتر صادق

سجادی، دکتر عبدالله سعیدی، دکتر علی‌اشرف صادقی، دکتر عبدالرحمان عالم، نسرین دخت عماد خراسانی، کامران فانی، دکتر محمدحسین قریشی، دکتر مهدی

محقق، دکتر نورالله مرادی، دکتر کتایون مزدپور، دکتر بهرام مستقیمی، دکتر علی مشهدی رفیع، اسفندیار معتمدی، دکتر حسین معصومی‌همدانی، محمدعلی

منصوری، دکتر شهاب منظری، دکتر مهدی مؤمنی، دکتر منصور وصالی، و دکتر فریدون یگانه

پدید آورندگان مقاله

شهلا آزاد	کارشناسی اقتصاد	امیرحسین ذبیحی	مهندسی برق
مینا آفتاب روشاد	کارشناسی جمعیت‌شناسی	زهرا رحیمی	کارشناسی حسابداری
پروین آقایی	کارشناس در حوزه ادبیات فارسی	مینا رئیس‌دانا	کارشناسی ارشد تاریخ
فرنوش آق‌شاهی	کارشناسی مترجمی زبان فرانسه و کارشناسی ارشد زبانهای باستانی	نیلوفر رئیس	کارشناسی ارشد علوم حفاظت
حسین آل‌یاسین	دکتر پزشکی و دکترای علوم اعصاب	محمد رستمی	کارشناسی زبان و ادبیات انگلیسی
طوبی اسدالله	کارشناسی کارتوگرافی	پریسا رضایی	کارشناسی مترجمی زبان انگلیسی
سهیلا اسدیان	کارشناسی زبان و ادبیات انگلیسی	کبری (لیلا) رضایی	کارشناسی ارشد آموزش و پژوهش در پرستاری
نفیسه اصغری طبری	کارشناسی نساجی	فاطمه (لیدا) رفیعی	کارشناسی روابط عمومی و امور اجتماعی
نصرالله افاضل	کارشناسی فیزیک	سمیرا رویانی	مهندسی برق
ابراهیم افشار	دکترای کتابداری و اطلاع‌رسانی	مرتضی زعفرانچی‌زاده مقدم	کارشناسی ارشد مدیریت اجرایی
آرزو افلاطونی	کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی	نوید زمانی	دکترای مدیریت برنامه‌ریزی و آموزش محیط زیست
نوید اقدسی	کارشناسی موسیقی	صفورا زواران حسینی	مهندسی منابع طبیعی - محیط زیست
حسن اکبریان طبری	کارشناسی ارشد مدیریت	معصومه سالاروند	کارشناسی آموزش ابتدایی
سعاده انوشه	کارشناسی تاریخ	صادق سجادی	دکترای تاریخ و تمدن ملل اسلامی
ثریا بابایی	کارشناسی حوزه علوم طبیعی	محمد سجادی	مهندسی کامپیوتر
مریم بابایی ضیاء	کارشناسی ارشد ادبیات کودک	فاطمه شریعت	پزشک عمومی
علی بلوکباشی	کارشناسی مردم‌شناسی	زهرا شریف	کارشناسی زبان و ادبیات انگلیسی
آذر بنی‌اسدی	کارشناسی حرفه‌ای انسانی	مریم شکوری	کارشناسی ارشد فقه و مبانی حقوق اسلامی
احمد بیرشک*	کارشناسی ریاضیات	سابینا شیاری کناری	کارشناسی ادبیات نمایشی
هوشنگ پورکریم*	کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی	زهره صادق صمیمی	کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی
آرام پيله‌رودی	پزشک عمومی	پیمان صالحی	کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی
پرویز تناولی	مجموعه سال	ریم صالحی	کارشناسی میکروبیولوژی
زهرا تنها	کارشناسی ارشد زبان و ادبیات آلمانی	مهسا (معصومه) صدیق	کارشناسی مترجمی زبان فرانسه
نرمین توتونچیان	کارشناسی علوم اجتماعی	انا هت - نمدی	مهندسی شیمی
مهین توفیقی	کارشناسی مترجمی زبان انگلیسی	پروین - حوی	کارشناسی جغرافیا
نادره جلالی	دکترای تاریخ	سحر صنعت	کارشناسی گرافیک
بیبا جهانشاهی	کارشناسی تولید دانه‌های روغنی	معصومه طوفان‌پور	کارشناسی تاریخ
یکتا جهانشاهی	کارشناسی جغرافیا	عبدالرحمان عالم	دکترای علوم سیاسی
فوزیه چوب‌فروش باقری	کارشناسی جغرافیا	نرجس عربانی	کارشناسی مترجمی زبان انگلیسی
فریده حاتم‌پور	کارشناسی مدیریت بازرگانی	آرژینا علیزاده	کارشناسی ارشد مهندسی طراحی محیط
محسن حسن‌بخشان	کارشناسی ارشد مدیریت	نسریندخت عماد خراسانی	کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی
پروین حسینی	کارشناسی زیست‌شناسی	مهوش غفاری	کارشناسی ارشد فلسفه
نوش‌آفرین حسین‌تهرانی	کارشناسی شیمی	مهین غفاری	کارشناسی روان‌شناسی
مهسا حکاک خادم	دکترای پژوهش هنر	شهناز فتوحی	کارشناسی مامایی
ژاله حلوچی‌زاده	کارشناسی ارشد شیمی آلی	پروانه فخاری‌نیا	کارشناسی آموزش ابتدایی
نگین خاکی	پزشک عمومی	پروین فخاری‌نیا	کارشناسی هنر
زهره خرمایی	کارشناسی ارشد فلسفه	پگاه فراچی‌شاندیز	کارشناسی ارشد فیزیک
فاطمه خستو	کارشناسی فلسفه	مرجان فروغی	مهندسی کامپیوتر
فرشته خسروپور	کارشناسی ریاضیات	افسانه فرهادی	کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی
نسرین خسروی	دکترای داروسازی	فرشته قبادی	کارشناسی کتابداری و اطلاع‌رسانی
پندار خمارلو	کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی	فاطمه قره‌چاللو	کارشناسی حقوق
آزاد مهر دانش فاطمیه	مهندسی شیمی	ثریا قزل‌ایاغ*	کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی
مصطفی درودیان*	کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی	مهوش قشقایی‌فرد	کارشناسی زبان و ادبیات انگلیسی
فاطمه دهقانی	کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی	ناهید قهرمانی	کارشناسی مترجمی زبان انگلیسی
احمد رضا دینی	کارشناسی پرستاری	ماه‌گل کازری	کارشناسی ارشد منابع طبیعی
	مهندسی مخابرات		

کارشناسی رادیولوژی	فرزانه کوکبی
دکترای حشره‌شناسی کشاورزی	روجا کیان‌پور
کارشناسی فلسفه و علوم تربیتی	ایران گرگین
کارشناسی روان‌شناسی	ثریا گلزاد
کارشناسی علوم اجتماعی	اعظم محبوبی
کارشناسی زبان و ادبیات فارسی	الیه محبی
کارشناسی جامعه‌شناسی	فاطمه محفوظ‌بالله
دکترای زمین‌شناسی	مهین محمدی
کارشناسی فیزیک	منیژه مدبر
دکترای کتابداری و اطلاع‌رسانی	نورالله مرادی
کتابون مزدپور کارشناس علوم اجتماعی و دکترای زبان‌شناسی همگانی و زبانهای باستان	
دکترای زبان و ادبیات فارسی	گلزار مصفا
کارشناسی شیمی	سودابه معایر حقیقی فرد
کارشناسی فیزیک و کارشناسی ارشد مدیریت دولتی	اسفندیار معتمدی
کارشناس در حوزه هنر	صغری (سوری) معصوم‌بیگی
کارشناسی ارشد فرهنگ و زبانهای باستانی	شیرین ملکی
کارشناسی اقتصاد	فرمهر منجزی
کارشناسی جغرافیا	صنوبر منصوری
کارشناس در حوزه تاریخ ایران	اعظم مولایی
کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی اقتصادی	شهرزاد مهدوی
کارشناسی زیست‌شناسی	مهرین مهدیان‌زاد
کارشناسی در حوزه اسلام	خدیدجه میرخانی
کارشناسی شیمی	صبیه میرزاپور
کارشناسی علوم اجتماعی	مریم میرفخرایی
کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی	اکبر نعمتی (آئین)
دکترای کتابداری و اطلاع‌رسانی	سودابه نوذری
کارشناسی ارشد سینما	عباس (مهرار) نوری
کارشناسی بازرگانی	داریوش نوید
دکترای هیدرولوژی و منابع آب	مهدی نیروبخش
کارشناسی ارشد فیزیک	زهره (پگاه) نیکخواه اقدام
مهندسی برق	مهناز هاشمی اصفهان

مشاوران نوجوان

ستاره اسماعیل‌زاده، امیرعلی اکبرپور، سیده بهار پایاب، رکسانا پیراسته، کیانا پیرزاد، امید پیشداد محمدی، مانی پیشداد محمدی، پرند جمالی، آریا چگنی، هومن چوینفروش باقری، نیما حامدی، رادمهر خانی، پانته‌آخرسندی، ستاره دانایی، آتوشا دوالو، سینا ذبیحی، ملیکا (مهدیه) رضوان، نازنین سالاروند، ایرن سرشار، بردیا سرشار، دلارا صادقی، دل‌افروز صادقی، مهسا صالح، کیانا صدیق، آرنیکا طالش، سام عرب، صوفیا عرفانی، نیما عصار، مانا قلی‌زاده، محمدامین گوهری، پریا مجیدی، تینا مصطفوی، نازنین‌زهره مصطفوی، کیهان مطلب‌نژاد، آراد ملک‌آرا، کیان منصوری، فرگل مهدوی، باران نخستین، امین نعمت‌اللهی، و نیوشا یزدان‌پناه

یاری دهندگان

افراد

بهار آدمی، آذینوس آذرین، حسن علی آقایی، پروین آقایی، آناهیتا آل‌بویه، دکتر ژاله آموزگار، اعظم ابراهیمی، امین ابراهیمی درکونی، مهرداد ابراهیمی سیاقی، فرزانه اخوت، ملیحه اژدری، حشمت اسلامی، فاطمه اشرفی*، دکتر سوسن اصیلی، شهرام اقبال‌زاده، سید پوریا امجدی، نسرین امیری، نوش‌آفرین انصاری، ارمغان انعامی، دکتر افشین ایران‌پور، نسیم ایران‌منش، سمیرا بابالویی، دکتر اشرف بروجردی، رحیم بقال‌اصغری، آسیه بقایی رودسری، دکتر ناهید بنی‌اقبال، دکتر باوند بهپور، مهرداد پناهی، هما جدیکار، مجید جراح، محسن جزایری، فاطمه جهان‌دوست، فاطمه چایکار، شکوه حاج‌نصرالله، دکتر سوزان حبیب، سیاوش حسین‌پور، نیکنام حسینی‌پور، سیمین حسینی‌نیا، شیرین حسینی‌نیا، نوشین حسینی‌نیا، مریم حق‌پناه، فرهنگ حکیم‌الهی، مینا حمیدی، داود حوری‌زاده، آزاده حیدری، شهناز خانلو، احمدرضا خسروی و دوستان، بیژن درودی، سید محمود دعایی، مهشید دولت، علی دهباشی، بانو دیوسالار*، زهرا عبدالحی، اسماعیل رستگار، ندا رسولی، غلامرضا رسولیان، حمید رضایی، احمد رویایی، خانم زمانی، نگین زهری، علیرضا ساجدی، دکتر صادق سجادی، حمیرا سلطانی، پیمان سمندری، فدرا سمیعی، علی‌اصغر سیدآبادی، البرز شرافتی، خلیل (مهرداد) شهابی، پیمان صالحی، دکتر سیدعباس صالحی، امیر طاهری شایسته، رمضان طیبی*، رضا عبدلی، اصغر عرفانیان‌فرد، دکتر شیوا علایی، ابراهیم عمرانی، فیض‌الله فاتحی، فریده فرجام، شهره فرخزاد، [...] فرهی، زهره فرمانی، فریمه فرنی، سوسن فرهنگی، امیرحسین قاسمی، مهران قزلباش، ژیل کاشف، علی کاشفی خوانساری، غلامرضا کتال، فوزیه کوونی قشمی، پروین کیمیایی، دکتر هانیه گرایلی، علی گلشن، ابوذر مارکالایی، محمود محقق، هستی محقق، سوفیا محمودی، فاطمه (سوری) مرتضایی فرد، عباس مشار، دکتر علی مشهدی رفیع، نادر مطلبی کاشانی، شادی مشتاقی، فاطمه معزی، محمد معظمی، محمد مغفورپور، خانم مفتخر، دکتر لیلا (رویا) مکتبی‌فرد، دکتر طاهره ملامحمدی، فاطمه محمودی، خانواده مرحوم حسین ملکی، [...] منتظری، خانم منوچهری، محمد موسوی، سارا میرفخرانی، سپهر میرفخرانی، سوزان میرهادی، کاترین میرهادی، ناصر میزبانی، حمید نادرلد، مسعود ناصری، حبیب نظری، نسرین نافعی، مریم نجف‌خانی، محمدرضا نجیب، مسعود نظر، فاضل نظری، اکبر نعمتی (آئین)، دکتر سودابه نوذری، دکتر مهرداد واعظی‌نژاد، احمد و ساجد، بیژن هاشمی‌نژاد، یاشار هدایی، نیلوفر هراتی، پروین یزدانی*، جمعی از دوستداران فرهنگنامه کودکان و نوجوانان در خارج از کشور.

انجمنها و سازمانها

آرشیو ژئوپارک قشم، آرشیو مجله بخارا، انجمن علمی - دانشجو، علم، اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه علامه طباطبائی (فصلنامه چهریزه)، انجمن یاران دانش و مهر، خانه کاریکاتور ایران، خانه کتابدار کودک و نوجوان و ترویج خواندن، دانشگاه پیام‌نور شیراز، دفتر تقسیمات کشوری وزارت کشور، دفتر تنوع زیستی و حیات وحش سازمان محیط‌زیست، روزنامه اطلاعات، روزنامه شرق، روزنامه همشهری، سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران، سازمان فناوری اطلاعات و ارتباطات، شرکت مادی، فدراسیون کبدی، فصلنامه نقد کتاب کودک و نوجوان، کاخ موزه استان، کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، کانون توسعه فرهنگی کودکان، کتابخانه انجمن آثار و مفاخر فرهنگی، کتابخانه تحقیقاتی شورای کتاب کودک، کتابخانه عمومی حسینیة ارشاد، کتابخانه فرهنگستان زبان و ادب فارسی، کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد و تأمین منابع علمی دانشگاه تهران، کتابخانه مجلس شورای اسلامی، کتابخانه مرکز دایرةالمعارف بزرگ اسلامی، کتابخانه و مرکز اطلاع‌رسانی دانشنامه جهان اسلام، مرکز اسناد و موزة صنعت نفت، مشاوران انفورماتیک بینا، گروه موسیقی ارف، مجله فرهنگی هنری بخارا، موزة کارتون تبریز، موزة ملی ایران، موزة عروسک و فرهنگ ایران، مؤسسه انتشارات ماهور، مؤسسه پژوهشی تاریخ ادبیات کودکان، مؤسسه پژوهشی کودکان دنیا، مؤسسه مادران امروز، مؤسسه جغرافیایی و کارتوگرافی گیتاشناسی، مؤسسه خیریه غدیر کرج، مؤسسه خیریه همگام، مؤسسه کتابخانه و نشر ملی ملک، و وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

حامیان

بزرگوارانی که با تأمین مستمر بخشی از نیازهای مالی، به تألیف فرهنگنامه کودکان و نوجوانان کمک می‌کنند:
میرحمید اسکندانی، نیره بهبهانی، پندار خمارلو، شبنم رضوی، بابک سوداگر، سپیده شقاقی، حسن شهراسبی، خرمن کسرابی، علیرضا میرفخرانی، و دکتر پیروز وکیلی

سهم عمده از هزینه‌های تألیف این جلد را
خانواده محترم امین
در اختیار شورای کتاب کودک قرار داده‌اند،
از ایشان صمیمانه سپاسگزاریم.

*دریغ که هنگام چاپ این جلد، این عزیزان در میان ما نیستند.

www.ketab.ir

پیشگفتار

جلد بیستم فرهنگنامه کودکان و نوجوانان که اکنون پیش روی شماست دربردارنده بخش پایانی مقاله‌های حرف ق از قرآن تا قیمت و بخشی از حرف ک از کائوچو تا کرخه است. این جلد دارای ۱۹۹ مقاله، ۱۷ مدخل ارجاعی، ۴۳۵ تصویر، ۱۷ نقشه و ۲۷ جدول و نمودار است. برخی از مقاله‌های بلند این جلد عبارت‌اند از: قرآن، قصه‌گویی، قنات، قندها، کامپیوتر، کانادا، کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، و کتابخانه. در این جلد حدود ۸۰ مدخل به ایران اختصاص دارد و کوشش شده است در مدخل‌های دیگر نیز آگاهی‌هایی درباره ایران بیاید.

در جلد حاضر دکتر صادق سجادی، سرویراستاری مقاله‌های حرف ق و ایران گرگین، سرویراستاری مقاله‌های حرف ک را بر عهده داشتند و ۱۲۱ پدیدآورنده در ۲۸ گروه موضوعی بیشتر به صورت داوطلبانه با فرهنگنامه همکاری کرده‌اند.

در مهم‌ترین دوره تدوین این جلد، رویارویی با بحران همه‌گیری ویروس کرونا پیش آمد و نگرانی جدی از کندی کار، اما با همت بلند همکاران و با بهره‌گیری از امکانات فضای مجازی کار جلد به شکل مطلوب پیش رفت.

در حال حاضر جلد‌های ۲۱، ۲۲ و ۲۳ فرهنگنامه با برنامه زمان‌بندی شده در مراحل مختلف تألیف و ویرایش قرار دارند. روزآمدسازی جلد‌های اول تا یازدهم نیز پایان یافته است. امیدواریم در سال پیش رو علاوه بر جلد ۲۱، چهار جلد این مجموعه منتشر شود. خوشبختانه امکان استفاده از فرهنگنامه در فضای مجازی نیز به زودی فراهم خواهد شد.

هیئت مدیره شورای کتاب کودک از شورای مدیران فرهنگنامه، سرویراستاران، پدیدآورندگان، ویراستاران و همکاران در بخش‌های پشتیبانی، مشاوران علمی و فنی، مشاوران نوجوان، یاری‌دهندگان، حامیان، رسانه‌ها، سازمانها، شرکت تهیه و نشر فرهنگنامه و همه کسانی که با درک دشواریهای این کوشش عظیم، با صمیمیت و شکیبایی بسیار به یاری رسانده‌اند سپاسگزار است.

هیئت مدیره شورای کتاب کودک

نوش‌آفرین انصاری، سحر ترهنده، عاطفه سلیمانی، نگین شهری، پروین فخرا، نایا، ناطمه مرتضایی فرد، خدیجه میرخانی،

علیرضا میرفخرانی، اکبر نعمتی (آئین)، و سیما صفاری آشتیانی (نویسنده اصلی)

www.ketab.ir